

AYBİKE YILMAZ

**İNSAN HAKLARINDA
FAYDACI TEORİ: AVRUPA İNSAN
HAKLARI MAHKEMESİ'NİN
ÖLÇÜLÜLÜK TESTİ**

onikilevha
TMMOB İKTİSADİ VE İŞLETMENLER BİRLİĞİ

İÇİNDEKİLER

Dizi EDITÖRÜNÜN TAKDİMİ	VII
ÖNSÖZ.....	XI
İÇİNDEKİLER	XIII
KISALTMALAR	XVII
GİRİŞ	1
I. FAYDACILIĞIN TEORİK GELİŞİMİ.....	7
A. Eleneksel İnsan Hakları Teorileri.....	10
1. Doğal Hukuk Teorisi ve Doğal Haklar.....	12
2. Kantçı Hukuk Ahlakı ve Kategorik İmperatif.....	17
B. Antik Dönemde Faydacılık Benzeri Görüşler	25
1. Mo Tzu: Fayda Temelli İlk Felsefi Düşünce	25
2. Aristoteles: Nihai Hedef Olarak Mutluluk.....	29
3. Epikür: Faydacılığın Öncüsü Olarak Hedonizm.....	31
C. Klasik Faydacı Düşünce.....	33
1. David Hume: Faydacılığın Temeli Olarak Aydınlanmacılık ve Deneycilik.....	35
a. Deneyci Epistemolojisi.....	36
b. Olan ve Olması Gereken Ayrımı.....	38
c. Toplum İçerisindeki Çıkar Çatışmaları ve Sempati İlkesi	42

2. Jeremy Bentham: Fayda Hesabı	48
a. Fayda İlkesi ve En Fazla Sayıda İnsanın En Fazla Mutluluğu.....	49
b. Faydanın Nicel Hesabı.....	51
c. Hak-Yükümlülük İlişkisi ve Doğal Hukuk Hakkında	53
d. Çatışan Yararlar ve Toplumsal Yarar.....	58
3. John Stuart Mill: Zarar İlkesi	64
a. Hazların Nitel Ayrımı	67
b. Toplumsal Mutluluk	69
c. Özgürlüğün Sınırı: Zarar İlkesi	71
D. Bölüm Sonucu.....	81
II. AİHM'İN FAYDACI ÖLÇÜLÜK TESTİ.....	87
A. Ölçülülük İlkesinin Doktriner Gelişimi.....	89
B. Aihm Yargılamasında Ölçülülük İlkesi.....	94
1. Elverişlilik	99
2. Gereklilik	101
3. Adil Denge	105
a. Fayda Terazisinin Kefeleri.....	108
C. Ölçülülük İncelemesinde Belirleyici Etken: Takdir Marjı Doktrini.....	111
1. Doktrinin Arka Planı.....	114
2. Uluslararası Yargıçtan Daha İyi Konumda Olma	116
a. İkincillik İlkesi.....	122
b. Doktrinin Kullanım Alanları	127
c. Doktrinin Sistem İçerisinde Yükselen Konumu	131
(1) 15 No'lu Protokol'ün Kabulü	133
D. Hakkın Özüne Dokunmama Ölçütü.....	136
E. Bölüm Sonucu	143
III. AİHS SİSTEMİNDEKİ FAYDACI TEZAHÜRLER.....	149
A. AİHM'in Kural Faydacılığına Dayanan Ölçülülük Denetimi Uygulamaları.....	150

---

1. Bireyin Özerkliğinin Korunması	153
2. Çoğulculuğun Korunması	177
a. Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü ile İlişkili Olarak Çoğulculuğun Korunması	177
b. Eğitim Hakkı ile İlişkili Olarak Çoğulculuğun Korunması	183
c. İfade Özgürlüğü Hakkı ile İlişkili Olarak Çoğulculuğun Korunması	188
d. Örgütlenme Özgürlüğü ile İlişkili Olarak Çoğulculuğun Korunması	200
B. Ölçülülük Denetiminin Yapılmadığı Haklarda Faydacılık.....	206
1. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı	208
a. İade Davalarında İşkence Yasağı.....	214
b. Yetkililerin Güç Kullanımında İşkence Yasağı	220
2. Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı.....	223
C. Bölüm Sonucu	224
SONUÇ	229
KAYNAKÇA.....	237
ELEKTRONİK KAYNAKLAR.....	257
ULUSLARARASI ANDLAŞMALAR DİZİNİ	259
KARARLAR DİZİNİ.....	261
ULUSLARARASI BELGE/RAPORLAR DİZİNİ.....	271
KAVRAM DİZİNİ.....	273